



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

§. 105. De confirmatione traditionis Esici, seu ducis Ostfalorum Hessi, facta a nepotibus eius, qui ipsi tradunt bona olim ab Esicone tradita in pago Tilgethi seu Tilithi, ubi agitur de pago Tilithi ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

Ab anno
826 usque
853 im-
perante
Hludo-
uico et

§. 105.

Commemoratio traditionis quam olim fecit *efic* (x) nam ipse adhuc uiuens tradidit pro se ad reliquias s^ci stephani quidquid proprietatis habuit et in pago *tilgethi* (y) ea tamen ratione ut uxor eius quam diu uiueret possideret

De comi-
te Efic.

(x) Hunc §. atque antecedentem connexos esse inter se, attentus lector facile perspiciet. Videntur enim ea, quæ in hoc §. 105. continentur, eodem die peracta esse, quo heredes ducis Ostfalorum Hessi tradidere ea, quæ habuerant in villa Uffenleua. Nemo ergo non uidet, per *Eficonem* designari illum sapissime memoratum ducem Hessi seu *Afsg*, qui, restante autographo diplomate Caroli M, etiam *Adalricus* vocabatur. Illum vero hoc tempore iam mortuus fuisse adnumeratum, ex hoc loco discimus. Constat inde et hoc, uxorem eius iam tum vitam cum morte commutauisse. Alius ergo ab hoc fuit *Efic comes*, cuius meminere traditiones §. 110, & qui, uti ex donis apparet, absque ullo dubio consanguineus senioris *Eficonis* istius fuit.

De pago
Tilgethi
seu Tili-
thi.

(y) Quis sit *pagus* ille *Tilgethi* (ita satis distincte in nostro codice legitur), primo aspectu uidetur difficile dictu, neque eum in antecedentibus enuntiatis reperimus. Nouimus, *Eficonem* comitem nostro monasterio quædam, in eo pago sita, donasse. Supra quidem §. 23. tradiderat quædam *Efic comes*, sita in Budinifelde intra pagum Hardego. Villa Botvelde quædam erat in montibus harzicis. Hæc hic non uidetur designata. Arbitramur igitur, illa, quæ olim *Efic*, ad incertum euentum prolapsa, monasterio nostro tradiderat, in codicem nostrum non esse relata. Quamuis autem uideri posset, pagum *Tilgethi*, in nostra Saxonia separatum pagum fuisse, putamus tamen, illum unum eundemque fuisse cum pago *Tilithi*. Nam abbatia nostra in ea regione, in qua pagus *Tilithi* olim exstitit, quondam complura bona, quam quæ in his traditionibus memorantur, possedit. Ipsa uidentur ex æquo omnia hac traditione comprehendi. Id si concesseris, pagum *Tilgethi* eundem quoque fuisse putamus, qui in *Traditionibus Fuldens.* p. 300. seq. modo *Cilgide*, modo *Zigilde*, modo *Zigildi*, modo *Cigildi* appellatur. Ad hunc pagum villæ *Stocheim*, *Maienbusen* et *Heli* referuntur, quibus *D. Gruperius in Discept. Forens.* p. 546. addit villas *Bedeber*, *Holtbusen* atque *Emingbusen*.

Cum autem in eisdem *Tradit. Fuldens.* pag. 301. num. 35. asseratur, pagum *Zilgide* fuisse *provinciam*, maior is pagus fuisse uidetur, quam ut tantum præfecturas Munder et Lauenau comprehenderit. Villa potius *Heli* et *Stocheim* in eam nos deducunt cogitationem, ut arbitremur, pagum *Cilgide* eundem fuisse, qui in diplomatis Corbeiensibus et Sarachonis Registro B. et P. A. C. semper appellatur *Tilithi*. Quemadmodum enim villa *Hillikefelle*, id est, Hilligesfeld non procul ab oppido Hamela ad fluuium Hameloam, *Flosceresbus*, Fleersen ad Hameloam flumen, atque *Aldendorp*, id est, Olendorp in præfectura Lauenstein, luculentis uerbis ad pagum referuntur *Tilithi*: ita villa *Heli* probabilissima ex coniectura est vicus Helen ad Wiseram non procul a monasterio Kemnade prope Bodenwerderam, et villa *Stocheim* est vicus Stencke, olim spectans ad dynastiam Artzen. Eadem autem in regione olim exstitisse pagum *Tilithi*, nemo solide in dubium vocare poterit. Quamuis itaque *Holtbusen* esse potuerit locus Holtbusen, situs non procul ab Hamela urbe, *Bedeber* Betern in eadem regione, vel *Badeke* non procul a Lauenau, *Maienbusen* uero Meinsen, atque *Emingbusen* Emminghusen in præfectura Lauenau; nihil tamen impedit, quo minus affirmemus, easdem villas ad pagum *Tilithi* quondam spectasse, atque hunc pagum cum pago *Cilgide* fuisse unum eundemque.

Situm huius pagi porro accuratius definire possumus e villis, quæ eidem in diplomatis tribuuntur. Hæ sunt secundum seriem diplomatis cesaris Henrici, ad annum 1004 dati, quod infra in *Addendis* æri incisum dabimus num. 388, villæ, sic adpellatæ:

1) *Keminetan* monasterium, id est, cœnobium *Kemnade*, situm ad Wiseram atque ad oppidum Bodenwerder:

2) *Hegen*, id est, vicus *Hagen*, ad Wiseram inter Daspe et Lattforde situs. In proximo est vicus Haien, locus Principatus Wolferbuttelani intra præfecturam Wickenfen.

3) *Bari-*

- 3) *Barigi*, vicus Börie, olim in dynastia Homburgica non procul a vicis Frencke, nunc sub ditione Hannouerana positus: gubernante Corbeiam Warino.
- 4) *Tundinum*, id est, *Tunderen* ad Visurgim inter Ofen atque oppidum Hamelam, locus notissimus, quippe ad quem iam anno 1563 Ericus Dux Brunsvicensis et Luneburgensis castra habuit, atque anno 1584 Julius Dux Brunsvicensis et Luneburgensis suos subditos ex Bodenwerder, Hamelen, et ex praefecturis Grone, Artzen, Polle, Ofen, Springe et Munder ad leges suas iurare iussit, ac denuo anno 1741 serenissimus potentissimusque Rex Magnae Britanniae, Georgius II, castra posuit, contra Gallos ad Rhenum moturus.
- 5) *Orbere*, id est, vicus Ohren, ad dominos generosissimos *de Haken* spectans, haud procul ab vrbe Hameloa situs, qui in diplomatis nostris ad annum 1307 adhuc scribitur *Odere villa*, 1490 et 1494 *Oder*, tandem vero anno 1605 appellatur *Obr ein Erbsitz, derer Haken*.
- 6) *Valabroch* est Vaelbrock in praefectura Polle. In Registro nostro MS&to bonorum et prouentuum abbatiae Corbeiensis ad hunc pagum Tilithi loca referuntur 1) *Loferdi*, Lattferde inter Bodenwerderam et Hamelen oppida ad Wiseram: 2) *Haion* est Haien, locus haud procul a Frencke et Börie vicis in dynastia Homburgica: 3) *Heloon*, Helen ad Wiseram e regione vici Daspe vix iter dimidiae horae ab oppido Bodenwerdera: 4) *Perdereforpe*, Pegesdorff ad Wiseram e regione vici Rüle inter Bodenwerderam et praefecturam Polle: 5) *Bredanbeke*, Bremeke, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Harderode in Principatu Wolferbuttelano: 6) *Criepan* est Krepe in dynastia Homburg inter Heile et Halle: 7) *Buttingabusen* est Bessingen in Principatu Wolferbuttelano, olim inspectionis ecclesiasticae Hallensis, hodie Beuerensis: 8) *Dodonbus*, Doensen, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Halle intra eundem Principatum: 9) *Graffingebur*, quae villa nobis videtur Graue vicus ad Wiseram e regione vici Dölme, cuius ecclesia est filia ecclesiae in Ottenstein: 10) *Bikibus* villa est desolata, haud procul a vico Ohren, olim sita in loco, qui vocatur adhuc *das Bekeser Veld*: 11) *Hillikesfelle*, Hilligsfeld inter Iersen et Rorssen ad fluuium dictum *die Hamel*, qui Visurgim insluit ad urbem Hamelam: 12) *Telmeri* est Dölme ad Wiseram, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Rühle sub inspectione Beuerensi. 13) *Hirswitherode*, Harderode est dynastia Homburg sub inspectione Halle in Principatu Wolferbuttelani praefectura Wickensen: 14) *Biaranbus*, Berensen, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Bessingen sub inspectione Hallensi, nunc Beuerensi, in eodem principatu: 15) *Hallu* est iam saepe dictus locus, Halle, vicus dynastiae Homburgicae: 16) *Snesla*, Schnellel inter Ofen et Gronde praefecturas ad Wiseram. In *Vita Meinwerici episcopi Paderborn*, Tom. I. S. R. B. L. p. 537. nobilis mulier Godruna, eiusque filius Hoda praedium, *Gelantborp* dictum, in comitatu *Bernhardi ducis* et in pago *Tilithi* situm, quod hereditario iure possederant, circa annum 1017 donarunt ecclesiae Patherbrunnensi. Fortasse ista Godruna fuit vxor Haddae, cuius meminere traditiones nostrae circa annum 940, §. 390. et ad progenitores comitum Nordheimensium referenda est. *Gelantborp* vero est *Gelondorpb* et *Gelantborpb* villa, quam Meinwercus monasterio S. S. Petri et Pauli Paderbornae, vulgariter dicto Abdinghov, contulit, vti refert eadem *Vita Meinwerici* p. 560. seq. Villam *Dadanborch*, vt appellatur l. c. p. 560. quam D. Grupenius in *Origin. Pyrmont*, p. 8. ad pagum *Tilithi* quoque refert, quia *worewerc* erat ad curtem dominicalem Luthithe (Lüde, olim in pago Huuetigo) pertinens, maluimus referre ad pagum Huuetigo, quam ad pagum *Tilithi*. Neque nos in eo errasse speramus, quia in documentis nostris *marcam Tilidessen* circa indaginem *Rodensike* (Ruhensieck haud procul a monasterio Valckenhagen) inuenimus, quae sine dubio *marcam* seu limitem pagi *Tilithi* indicat, quamque appellationem notatu dignissimam esse censemus, quia ex ea discimus, pagos speciales etiam in nostra Saxonia fuisse suis circumscriptos limitibus. Ita tres pagi generaliores Westfalia, Angaria et Ostfalia suos limites habebant, de quibus alias pluribus agemus. Vt vero tandem villas, quae in decantatissimo diplomate S. Bernardi ad annum 1022 huic pago *Tilithi* tribuuntur, illustremus, necessum est. Optaremus, vt diploma illud, quod a dominis Grubero, Lauensteinio et Grupenio typis editum est, bene cum autographo concordaret, atque vt inde variantes lectiones emendari possent. Periculum tamen facere volumus, tentaturi, an situm villarum istarum inuenire queamus. Ipsae sunt 1) *Dresspen*, quae probabilissime est Daspe e regione vici Heten, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Helen

Ab anno
826 vsque
853 im-
perante
Hludo-
uico et

deret igitur *nepotes* (z) praedicti uiri post obitum praefatae uxoris hanc tradi-

Helen (non Heben, quod vitiosum est in *Origin. Pyrmont.* p. 7.) ad Wiseram. 2) *Liudinghusen* seu *Luidinghusen*. Nomen corruptum esse videtur. Ergo nescimus, an intelligi debeat Latensen haud procul a vico Hemelschenburg, an Luerdissen, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Eschershusen, qui vero vicus ad pagum Wikanaelde pertinuit: an Linfen ad parochialem ecclesiam, in Halle obuiam, spectans. 3) *Heienhusen* est sine vilo dubio Heinsen ad Wiseram inter Stale et castrum desolatatum Polle, quod dirui vidimus anno 1738. Hoienshusen ergo in pago vicino Auga figi non potest, vti affirmatur l. c. Quamuis enim in eo reperiantur Haionhus et Heinhulon, quarum illa nominatur Haienhufe, haec vero Heinsen, absunt tamen illae a terminis pagi Tiliti ad duo milliaria. Ambae haec villae iacent in terminis oppidi Brakel in episcopatu Paderbornensi, et Heinsen sermone vulgari dicitur *der Heinscheboff*, spectans ad iura ciuitatis Brakel, iacetque haud procul a Bökendorf et Hindenberg castellis, quorum illud ad Nobiles de Haxthausen, hoc vero ad nobiles de Asssburg spectat. 4) *Winithen* seu *Winzebun*. Winedun in pago vicino Auga hic locum habere non potest, vti eruditissimus editor *Orig. Pyrmont.* l. c. sibi persuasit. Si lectio Winzebun genuina est, vti videtur, probabilissime definitur Wentzen, vix iter dimidia horae distans a vico Cappellenhagen, ad radices excelsi et saxosi montis, Ihd seu Nied dicti, iacente: 5) *Bodekeschem*, *Bodechissen*, *Bodikissen*, nomen, vti apparet, corruptum est. Sed quomocumque res se habeat, concedendum tamen non erit, eandem villam esse *Boixen* seu *Boicksen* in diocesi Corbeiensi, vti asserere videtur Dn. Grupenius l. c. ratus, eandem villam ad archidiaconatum Huxariensem olim pertinuisse. Quemadmodum enim ille archidiaconatus existit nupsiam, ita vicus *Boicksen* in Registro nostro ponitur in pago Auga atque *Bodikesbur* appellatur. Fortasse propius attingimus scopum, si nomen deprauatum fuisse fatemur, atque inde colligimus, eandem villam latere in loco desolato *Bikibus*, haud procul a vico Ohren, inprimis cum celeberrimus D. Bunemannus villam *Bikabusen* in hoc pago e membranis eruerit, quae cum nostra *Bikibus* vna eademque videtur fuisse: 6) *Ilisun*, *Ilisim*. Haec villa non potest esse *Ilasan*, cuius fit mentio in *Vita Meinweri* p. 563, ad quam prouocat Grupenius l. c. Curtis enim dominicalis, ad quam *Ilasan* pertinuit, loco laudato non *Uingenbuss*, sed *Nigenbur*, nominatur. Haec villa confundenda non est cum *Ilisa* in pago Auga, quae dudum desolata fuit. Villa *Ilisun*, in pago *Tiliti*, est euerfa, sita olim ad Wiseram haud procul a vico Ohren *by dem Harabohne* in loco *Ilenkamp* seu *Ilensfeld*. 7) *Aldendorp*. Huius nominis tres villae sunt in his regionibus. Prima est *Scharf-Oldendorp*, secunda *Oldendorp unter Schomburg*, et tertia *Oldendorp* in praefectura Lauenstein. Prima autem non videtur *Aldendorp*, quia ecclesia ibidem filia est ecclesiae in Eschershusen vico, ad pagum Wikanaelde olim relato. 8) *Daschala* seu *Daschalen*. Quenam haec sit villa, nos ignorare fatemur. Fortassis hoc nomen corruptum est. Alias in hac regione inueniuntur. 1) *Doensen*, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Halle. 2) *Dielmissen*, *Didelmissen* seu *Delmissen* in praefectura Wiekensen. 3) *Diderfen*, quae nominatur in membranis seculi XV. Daderfen et nunc Deirfen, ad Campios spectans intra praefecturam Wiekensen. 4) *Denckebusen*, cuius ecclesia est filia ecclesiae in Deirfen. An vna ex his, vel alia sit deligenda, in medio relinquimus. At pergimus. 9) *Regelindensbusen*, *Rogelindersbusen*, *Rotbbehtiffen* erat quondam *Vorawere* ad supra dictam villam Heginhusen seu Heinsen ad Wiseram, testante diplomate ad annum 1036, quae villa distinguenda est a villa desolata *Robbedissen* in comitatu Dasseliensi. Quo in comitatu seu pago Suilbergi etiam reperiebatur *Regildinghusen* villa, hodie dicta *Rollinghusen*, quae hic aequae non potest significari, atque *Roggelinghusen*, villa pagi Aringho, quae *Rollinghusen* vicus est intra praefecturam Winzenburg ad Leinam supra oppidum Aleuelde. In ea regione, in qua olim pagus *Tiliti* existit, inueniuntur *Reinleiffen*, *Rüble*, et *Rörffen*; an vero vna ex his designetur, asserere non audemus. 10) *Bennethe* an sit Bentorpe vicus, olim ad iura dominorum de Haftenbeke, iam vero ad nobiles dominos de Haken in Ohren commemorantes, spectans, in medio relinquimus.

De nepo-
tibus co-
mitis Esi-
ci.

(z) *Nepotes* nominantur, qui traditionem *Esconis* irritam facere tentauerant. Ergo neque filii, neque generi *Esconis comitis* erant. Fuere autem sine vilo dubio illi domi-

traditionem irritam fecerunt et sibi uelut iure hereditario uolenter tenuerunt unde demum recognoscentes se non recte egisse omnem supra dictam traditionem iterum tradiderunt sub testibus unde isti sunt testes marchodo eilbert balding item eilbert pumi hemmic et alii XI quos causa breuitatis hic obmitto.

§. 106.

Tradiderunt marchodo et giki et filius humuuardi in uice patris manfos quatuor duos in *bodikesbus* (A) et duos alios in *althona* (a) pro anima

domini, qui §. precedenti 104 definiuntur, solo Cobbone, abbatis Warini fratre, excepto. Quemadmodum enim iam supra §. 104 not. (W) ex circumstantibus momentis quibusdam collegimus, hunc Cobbonem non fuisse nepotem, sed generum, ducis Ostfolorum Hessi: ita minime credendum est, eundem Cobbonem tanta fratrem suum Warinum affecisse iniuria, ut loceri sui traditionem irritam facere tentauerit. Quodsi autem quis ex nobis curiose querere uellet, qua ratione bona, in pago *Tilthi* sita, *Esiconis* comitis in ditionem venire potuerint? ei responsum, ex hoc §. facilem, impertiemus. Quia enim placuit nepotibus *Esiconis*, ut auiam eorum, quamdiu uiueret, eadem bona possideret, ad dotem auiam eorum nepotum loca relata fuisse, statuendum esse arbitramur. Ex quam uero familia, an ex progenitoribus comitum *Northemensum*, eadem *Esiconis* uxor existerit, in tanta rerum caligine id nos ignorare, quam libentissime fatemur.

- (A) et (a) *Bodikesbus* atque *Althona* uillae, testante Registro nostro MScto, erant in pago *Auga*. *Bodikesbus* uilla sine dubio uillo a quodam *Bodikone* nomen accepit. Quis uero ille *Bodiko* fuerit, indicare non licet. Si coniecturis aliquid dandum, inter proceres Saxonum ille fortassis fuit potens quidam dominus, inter progenitores *Brunonis* et *Widekindi*, ducum Saxoniae deprehendendus. Hos duces fuisse fratres eorumque patrem existisse *Theodoricum*, nos iam supra, quantum coniecturis augurari licuit, indicauimus, fabulam reiicientes eorum, qui *Widekindi* patrem fuisse statuunt *Warnekinum*. Nam huius nominis nullum in *Annalibus Francorum* uestigium inuenire datur. Quodsi autem *Bodikesbus* uilla uix iter unius horae ab arce omnium firmissima *Brunonisburgo* sita fuit, quae nunc appellatur *Botiksen*, *Bodiko*, fundator uillae *Bodikesbus*, inter progenitores *Brunonis* ducis existit, inprimis eo quod eadem in regione plures aliae similis adpellationis uillae fuerunt repertae e. g. *Bodikerdorpe*, *Bodikenrod*, *Bodewike*, *Bodikenbagen*, *Bodikendabl*, quae omnes a quodam *Bodikone* nomen uidentur accepisse. Quamuis igitur facile largiamur demusque, pronuntiatum illorum, qui *Bodicum* statuunt regem Saxonum et arauum *Widekindi Magni*, nullo niti fundamento, utpote nullo scriptoris coetanei testimonio stabilitum; arbitramur tamen, temere egisse illos, qui, cum nodos quosdam Gordios in Genealogia antiquorum regum Saxonum inuenerunt, omnia idcirco reiecerunt, uel ut commenta in dubium uocarunt. Facile concedimus, fabulosum esse quidquid aliqui de regibus Saxonum perhibent, atque ideo proprium uiri sapientis esse, rei falsae non assentiri; sapiens tamen in id quoque aciem mentis suae aciem intendit, ut uera a falsis et uerisimilia ab improbabilibus seiangat: ut, quia ueritatem in occulto latere nouit, animus eius in uero inuestigando diligenter uersetur: ut in rebus tentet obscuris, an illa, quae alii pro fabulis habent, ipse, nisi in ueritatis, saltem in uerisimilitudinis, lucem proferre ualeat. Is conatus in causa est, cur *Bodikonis* illius mentionem iniecerimus, probe scientes, inter eruditos esse uiros praestantissimos, qui *Bodicum* fuisse regem Saxonum negant ita, ut ne hominis id quidem nomen fuisse contendat, existimantes, Saxones, qui in Italiam iure cum *Langebardis* circa *Bodam* fluium habitasse, fluminisque *Boda* nomen existitisse rationem, regem *Bodicum* confingendi. de quo infra pluribus. *Paullus Diaconus de Gestis Langobardorum II, 6*, memoriae prodidit, *Alboinum*, Italiae sese infuturum, auxilium opemque a uetustis amicis Saxonibus petisse, precibus adnuisse Saxones eorumque plusquam viginti millia uirorum cum uxoribus liberisque simul cum eo in Italiam transisse. Addit idem: *Hoc audientes Chlotarius et Sigisbertus, Reges Francorum,*